

פרשת כי תשא תשע"ז

הכור

Sponsored by friends of David Wachs in his memory
לע"נ דוד בן מרדכי שמואל ז"ל

שמות פרק לח פסוק ח

ויעש את הכיור נחשת ואת פנו נחשת במראת הצבאת אשר
צבאו פתח אהל מועד :

רש"י (ח) במראת הצובאות - בנות ישראל היו בידן מראות, שראות בהן כשהן מתקשטות, ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן, והיה מואס משה בהן, מפני שעשויים ליצר הרע,

אמר לו הקדוש ברוך הוא קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים. כשהיו בעליהם יגעים בעבודת פרך, היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם ונוטלות המראות, וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים, לומר אני נאה ממך, ומתוך כך מביאות לבעליהן לידי תאוה ונוקקות להם, ומתעברות ויולדות שם, שנאמר (שיר השירים ח ה) תחת התפוח עוררתיך, וזהו שנאמר במראות הצובאות. ונעשה הכיור מהם, שהוא לשום שלום בין איש לאשתו, להשקות ממים שבתוכו את שקנא לה בעלה ונסתרה, ותדע לך, שהן מראות ממש, שהרי נאמר (שמות לח כט ל), ונחשת התנופה שבעים ככר וגוי, ויעש בה וגוי, וכיור וכו' לא הוזכרו שם, למדת שלא היה נחשת של כיור מנחשת התנופה, כך דורש רבי תנחומא, וכן תרגם אונקלוס במחזית נשיא, והוא תרגום של מראות מירידור"ש בלעז [מראות]. וכן מצינו בישיעה (ישעיה ג כג) והגליונים, מתרגמינן ומחזיתא: אשר צבאו - להביא נדבתן :

אבן עזרא

ובי"ת במראות תחת מ"ם כי נכון הוא בלשון הקדש כמו והנותר בבשר ובלחם (ויקרא ח, לב), וככה בלשון ישמעאל. וטעם הצובאות כי משפט כל הנשים להתיפות לראות פניהם בכל בקר במראות נחשת או זכוכית לתקן הפארים שעל ראשיהם, הם הנזכרים בספר ישעיה (ג, כ), כי מנהג ישראל היה כמנהג ישמעאל עד היום. והנה היו בישראל נשים עובדות השם שסרו מתאות זה העולם, ונתנו מראותיהן נדבה, כי אין להם צורך עוד להתיפות. רק באות יום אל פתח האהל מועד להתפלל ולשמוע דברי המצות. וזהו אשר צבאו פתח אהל מועד, כי היו רבות. ולא הזכיר הכתוב מדת הכיור, כאשר הזכיר מדת הכיורים שעשה שלמה (מ"א ז, לח). רק נעשה בכל המראות שהביאו. והכן, שהוא המכונה, לעולם הוא כמדת הכיור, וכן המשפט, ובעבור שפתח אוהל מועד למזרח כמו הפנים, על כן קרא לפאת ים ירכים, וקרא הקרובים אל הפתח כתפים ככתפות איש :

רמב"ן

(ח) במראות הצובאות - בנות ישראל היו בידן מראות שראות בהן כשהן מתקשטות ואף אותן לא עכבו, והיה משה מואס בהן מפני שעשויין ליצר הרע, אמר לו הקדוש ברוך הוא אלו חביבין מן הכל שעל ידיהן העמידו הנשים צבאות רבות במצרים וכו', ונעשה הכיור מהם שהוא לשום שלום בין איש לאשתו להשקות מן המים שבו לאשה שקנא לה בעלה ונסתרה. לשון רש"י :

והטעם במדרש הזה, שבכל מלאכת המשכן קבלו התכשיטין מן הנשים, כדכתיב (לעיל לה כב) ויבאו האנשים על הנשים, והביאו חח וזום וטבעת וכומז, והכומז כפי מדרשו (במסכת שבת סד א) יותר נמאס, אבל שם נתערבה כל הנדבה, אבל שיעשו כלי מיוחד מן התכשיט העשוי ליצר הרע לא היה משה בוחר בכך עד שנאמר לו כן מפי הגבורה. ולא ידעתי איך יתפרש לפי זה אשר צבאו פתח אהל מועד. ואולי יאמר שהביאו הנשים הנדבה והיא אל אהל משה שקראו אהל מועד, והוא עצמו קבל מהן על פי הדבור, כי אהל המשכן לא

נעשה עדיין. ואונקלוס תרגם דאיתאן לצלאה לתרע משכן זימנא, נוטים דבריו לדברי ר"א שאמר שהיו הנשים האלה עובדות ה', וסרו מתאות זה העולם, ונתנו מראותיהן נדבה, ובאות בכל יום ויום אל פתח אהל מועד להתפלל ולשמוע דברי המצות. ויתכן עוד שנאמר בדרך הפשט שעשה הכיור וכו' ממראות הנשים אשר באו מהן צבא גדול ונאספו אל פתח אהל מועד לתת מראותיהן בנדבת לבן, והיה נחשת המראות נחשת קלל ממורט ויפה מאד, ועל כן ייחד אותו מתחלה לכלי הזה, והנשים בראותן כן נאספות ובאות צבאות צבאות לתת כולן מראותיהן להעשות בהן כל הכיור וכו'. וגם נכון הוא שיתכונן בכך מתחלה מפני ענין הסוטה, והן קבלו כן עליהם בשמחה והתנדבו לתת בו כל מראותיהן :

מדרש תנחומא - פרשת פקודי סי' ט

(ט) [לח, כא] אלה פקודי המשכן וגוי ונחשת התנופה, ונחשת הכלות שכן בלשון יון קורין לכלה נינפי, אתה מוצא בשעה שהיו ישראל בעבודת פרך במצרים גזר עליהם פרעה שלא יהיו ישנים בבתיהן שלא יהיו משמשין מטותיהן, אמר רבי שמעון בר חלפתא מהו היו בנות ישראל עושות יורדות לשאוב מים מן היאור והקב"ה היה מזמין להם דגים קטנים בתוך כדיהן והן מוכרות ומבשלות מהן ולוקחות מהן יין והולכות לשדה ומאכילות את בעליהן שם שנא' (שמות א) בכל עבודה בשדה, משהיו אוכלין ושותין נוטלות המראות ומביטות בהן עם בעליהן זאת אומרת אני נאה ממך וזה אומר אני נאה ממך ומתוך כך היו מרגילין עצמן לידי תאוה ופרין ורביין והקב"ה פוקדן לאלתר, רבותינו אומרים יש מהן יולדות שנים בבת אחת, וי"א ששה בכרס אחד, וי"א שנים עשר בכרס אחד, וי"א ששים רבוא, מי שאומר שנים דורש פרו וישרצו, מי שאומר ששה פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד הרי ששה, מי שאומר שנים עשר, פרו שנים וישרצו שנים כו' הרי שנים עשר, מי שאומר ששים רבוא שכתוב בדגים ישרצו המים וכאן כתוב וישרצו, וכל המנין האלו מן המראות, וכתוב בהן ותמלא הארץ אותם (שמות א') וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, בזכות אותן המראות שהיו מראות לבעליהן ומרגילות אותן לידי תאוה מתוך הפרך העמידו כל הצבאות שנאמר (שמות יב) יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים ואומר הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם (שמות י"ב), כיון שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לעשות את המשכן עמדו כל ישראל ונתנדבו מי שהביא כסף ומי שהביא זהב או נחשת ואבני שוהם ואבני מלואים הביאו בזריזות הכל, אמרו הנשים מה יש לנו ליתן בנדבת המשכן, עמדו והביאו את המראות והלכו להן אצל משה, כשראה משה אותן המראות זעף בהן, אמר להם לישראל טולו מקלות ושבירו שוקיהן של אלו, המראות למה הן צריכין, אי"ל הקדוש ברוך הוא למשה משה על אלו אתה מבה, המראות האלו הן

תנחומא [המשך]

העמידו כל הצבאות הללו במצרים טול מהן ועשה מהן כיור נחשת וכנו לכהנים שממנו יהיו מתקדשין הכהנים, שנאמר ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצובאות אשר צבאו באותן המראות שהעמידו את כל הצבאות האלה, לפיכך כתיב ונחשת התנופה שבעים ככר נחשת הכלות, אמר הקדוש ברוך הוא בעוה"ז נתנדבתם למשכן שהוא מתכפר עליכם, ולעתיד לבא אני מכפר עליכם ואוהב אתכם נדבה שנאמר (הושע יד) ארפא משובתם אוהבם נדבה, אמרו אין לנו לא משכן לא מקדש תהא לפניך תפלת פיננו נדבת המשכן, אמר דוד נדבות פי רצה נא ה' (תהלים קיט).

שמות פרק ל

(יז) וַיְדַבֵּר יְקֹזֵק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יח) וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכָנוֹ נְחֹשֶׁת לְרַחֲצָה וְנִתְּתָה אֹתוֹ בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנִתְּתָה שְׁמֵהּ מַיִם: (יט) וְרַחֲצוּ אֶהָרֹן וּבְנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם: (כ) בְּבֹאֵם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמָתוּ אוֹ בְּגָדֵיכֶם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשָׂרֵת לְהַקְטִיר אֲשֶׁה לְיִקְזֹק:

רש"י
(יח) **כיוור** - כמין דוד גדולה ולה דדים המריקים בפיהם מים:
וכנו - כתרגומו ובסיסיה, מושב מתוקן לכיור:

לרחצה - מוסב על הכיור: **ובין המזבח** - מזבח העולה שכתוב בו, שהוא לפני פתח משכן אהל מועד, והיה הכיור משוך קמעא ועומד כנגד אויר שבין המזבח והמשכן, ואינו מפסיק כלל בינתיים, משום שנאמר (שמות מ כט) ואת מזבח העולה שם פתח משכן אהל מועד, כלומר מזבח לפני אהל מועד ואין כיור לפני אהל מועד, הא כיצד, משוך קמעא כלפי הדרום, כך שנויה בזבחים (נט א): (יט) **את ידיהם ואת רגליהם** - בבת אחת היה מקדש ידיו ורגליו, וכך שנינו בזבחים (יט ב) כיצד קדוש ידים ורגלים, מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית, וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית, ומקדש: (כ) **בבאם אל אהל מועד** - להקטיר קטרת שחרית ובין הערבים, או להזות מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה זרה: **ולא ימותו** - הא אם לא ירחצו ימותו, שבתורה נאמרו כללות, ומכלל לאו אתה שומע הן: **אל המזבח** - החיצון, שאין כאן ביאת אהל מועד אלא בחצר:

שמואל א פרק ב פסוק כב

וְעָלִי זֶקֶן מְאֹד וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בְּנֵי לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

רד"ק

זקן מאד - אמר זה להודיע כי עלי לא היה משמש בכהונה מרוב זקנותו לפיכך היו עושין בניו מה שהיו עושי בדברי הכהונה ואף על פי שכהן אינו נפסל בשנים אם הזקין בשנים

הרבה שירתת הוא נפסל על עלי נאמר זקן מאד מלמד שהגיע לעת הרתת: **ישכבון** - כמשמעו, ויש מרבותינו ז"ל שפירשוהו שלא כמשמעו ואמרו שלא היו שוכבין עמהם אלא ע"י שהיו מעלות קרבניהון לשילה והיו הם משהים אותן ומלינים אותם חוץ לבתיהם לילה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו שכבום: **הצובאות** - הנשי' היולדות הבאות לשילה בקרבן כמו שכתוב בתורה שהיולדות צריכות קרבן ונקראו בלשון צבא וכן בלויים הבאים לעבודת אהל מועד אמר לצבוא צבא לפי שהבאים לעבודת האל לביתו באים צבא וחיל שנאספין מזה ומזה לבא שם וכן הנשים היולדות נאספות להביא קרבנותיהן לפיכך אמר הצבאו' וכן אמר במראות הצובאות והתרגום בשניהן דאיתין לצלאה ומה שאמר בשניהם פתח אהל מועד לפי שלא היו נכנסות הנשים באהל מועד וקרא בית ה' אשר בשילה אהל מועד לפי שלא היה עליו תקרה אלא היריעות מלמעלה:

